

γελίων κατατάξεις, ὁμολογητέον ὅτι αἱ πολλαὶ αὐτῶν συμφωνίαι καὶ διαφοραὶ εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθῶσι πως μόνον διὰ τῆς τρίτης ταύτης ὑποθέσεως, ὅτι ὁ ὕστερον γράψας ἐπωφελήθη τοὺς προηγουμένους, βοηθούμενος ἄμκ καὶ ὑπὸ τῆς ζώσης ἀγράφου παραδόσεως, πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τικῶν ἀτελῶν εὐαγγελικῶν δοκιμίων, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ Λουκᾶς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ (1, 1—4). Οὕτω δὲ οὐ μόνον αἱ περὶ τὸ περιεχόμενον, τὴν τάξιν καὶ τὴν φράσιν ὁμοιότητες καὶ συμφωνίαι τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν ἀπλούστατα ἐξηγοῦνται, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ τινὰ δευτερεύοντα τῶν γεγονότων περιστατικὰ διαφοραὶ καὶ διαφωνίαι εὐκόλως κατανοοῦνται ἐκ τῆς ἐν τισι διαφορᾷ τῆς ζώσης παραδόσεως, καὶ αὐτοὶ δὲ αἱ ἱεροὶ εὐαγγελιστὰὶ ὡς συγγραφεῖς κατὰ γραπτὰς καὶ ἀγράφους πηγὰς ἐλευθέρως συγγράφοντες ἀπαλλάσσονται τῆς διὰ τῶν δύο ἄλλων ὑποθέσεων ἀποδιδομένης αὐτοῖς δουλικῆς ἀντιγραφῆς καὶ μηχανισμοῦ.

B. A.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμὸν 44).

B'.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ μεθοδικῆς ἐκθέσεως τῆς ἱστορίας τῆς ἀστρονομίας. Ἄλλως δὲ, οὐδαμῶς ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἐπὶ τῷ περιορισμένῳ σκοπῷ ὃν ἐπιδιώκομεν, εἰ μὴ πάντη συνήθειαι γνώσεις. Πάντες γινώσκουσι κάλλιστα ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς πρώτης ταύτης τῶν ἐπιστημῶν ἀπόλλυνται ἐν τῷ σκότει τῶν αἰώνων. Ἡ καταγραφὴ τῶν τακτικῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων πράγματι προηγήθη καὶ εἶδει νὰ προηγηθῇ τῆς γεννήσεως αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Διότι ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐξήρτηται πᾶσα χρονικὴ ἀρίθμησις, ἐκ δὲ τῆς ἀκριβοῦς χρονικῆς ἀριθμήσεως τὸ δυνατόν συναρμολογήσεως τῶν κοινωνικῶν γεγονότων, καὶ οὐ μόνον ἡ συναρμολόγησις αὐτῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ καὶ μάλιστα ὁ θετικὸς τρόπος τοῦ μεταδιδόναι τὴν μνήμην αὐτῶν. Καὶ ἐτι πλέον· ἐκ μεθοδικῆς καὶ ἀκριβοῦς χρονικῆς ἀριθμήσεως ἐξήρτηται ἡ κυβέρνησις πάσης πεπολιτισμένης κοινωνίας, ἡ τάξις ἐν τῷ κοινῷ βίῳ, ἡ σταθερότης ἐν τῷ μέσῳ τῆς κινήσεως τῶν ἀτόμων, ἅπερ ἐγκαταλείπουν καὶ παραχωροῦσι διαδοχικῶς ἄλλοις τὴν ἑαυτῶν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Εἶναι ἄρα γε ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι ἐκεῖ, ἐνθα οὐδαμῶς ἀπαντῶσιν ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ἀποχρῶσαι πρὸς ἀπαρίθμησιν τῶν χρόνων, ἡ ἱστορία δὲν ἠδυνήθη νὰ γεννηθῇ.

Ἄλλ' ἀρ' ἐτέρου αἱ ἀστρονομικαὶ αὐται παρατηρήσεις δὲν ἐγένοντο πᾶσαι ἅπαξ ὁμοῦ καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ. Πρὶν ἢ ὁρισθῶσιν, πολλάκις ἐπανελήφθησαν καὶ ἀπωλέσθησαν. Ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐν Αἰγύπτῳ, μεθ' ὅλην τὴν ὑπαρξίν σχολῆς ἱερέων, ἐντολὴν ἐχούσης νὰ τηρῇ καὶ νὰ μεταδίδῃ ταύτας, δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ἐξηγῶσι τινὰς τούτων, ἐν τοῖς ἀρχαίοις πίναξι σημειουμένων. Ἐν Σινικῇ, ἐν πλήρει ἱστορικῇ ἐποχῇ, μέγα μέρος τῶν ἀστρονομικῶν γνώσεων ἐξηφανίσθη. Μικροῦ δὲν ὀλοσχερῶς ἀπώλοντο δύο αἰῶνας πρὸ τῆς χριστιανικῆς χρονολογίας, ὡς τοῦτο εἶδομεν. Προκειμένου περὶ 1903 ἐτῶν παρατηρήσεων, περιλαμβανομένων ἐν τοῖς βαβυλωνιακοῖς καταλόγοις, οὗς ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος ἐπεμψε περὶ τὸ 331 πρὸ Χριστοῦ τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ Ἀριστοτέλει, οὗτος εἶπεν ἐμφαντικῶς, ὅτι καὶ ἀρχαιότεραι παρατηρήσεις ἀπώλοντο. Ἄλλως δὲ, παρ' ἡμῖν διατηροῦνται καὶ μεταδίδονται ἀκεραίως μόνον διὰ τῶν σοφῶν οὗς δικαίως δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τοὺς μᾶλλον εἰδικούς καὶ μάλιστα ἀπαρτίζοντας πολιτικὴν σχολὴν, ἀποῦ ἡ τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν ἐνάσκησις ἀπόλυτον ἔχει ἀνάγκην τῆς οἰκονομικῆς τοῦ κράτους συνδρομῆς.

Οὐδαμῶς ἄρα εἰσερχόμενοι εἰς παρεκβατικὰς ἐξηγήσεις, ἐπιφέρομεν τὰς·

“Ὅτι, ἂν ἐκ τῶν μᾶλλον μεμακρυσμένων ἱστορικῶν ἐποχῶν καταδεικνύομεν τὴν χρῆσιν τῶν ἀστρονομικῶν περιόδων πρὸς τὴν ἀπαρίθμησιν τοῦ χρόνου, καὶ ἀποδεικνύομεν τοῦτο ἐπὶ μακρὰν προγενεστέραν περίοδον, ὑπῆρξαν βεβαίως κοινωνίαι ἀρκούντως καλῶς ὁργανωμέναι ὅπως δυνήθῃσι νὰ προδῶσιν εἰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις¹. Τὸ ἐκ δώδεκα μηνῶν ἦτοι

¹) Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι μετὰ πλείονος λόγου δυνάμεθα νὰ ἐπικαλώμεθα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοιαν τὴν ἀρχαιολογίαν, τὴν γλωσσολογίαν, τὴν ἐθνολογίαν. Οἰαδήποτε καὶ ἦ, παραδείγματος χάριν, ἡ πρεσβυσιμένη γνώμη περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρώπου, θαρρύνεται θ' ἀποδεχθῶμεν ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱστορίας σχηματισθεῖσαι πεπολιτισμέναι φυλαὶ δὲν εἶναι ἀρχαῖαι. Οὕτω καὶ ἐν ταῖς γλώσσαις· ἡ σινικὴ, ἡ ἀρχαία αἰγυπτιακὴ καὶ λοιπαὶ ἐμορφώθησαν μετὰ τῆς γραφῆς αὐτῶν ἐκ τῶν πρώτων χρόνων, πολλάς δηλονότι χιλιετηρίδας πρὸ τῆς ἡμετέρας χρονολογίας. Αἱ τρεῖς γλώσσαις ἐπιγραφαὶ τῆς Περσίας παρουσιάζουσιν ἡμῖν ἀπὸ Δαρείου τρεῖς γλώσσας, τὴν μὲν ἐπὶ τῆς δὲ, ὅλως κεχωρισμένας καὶ διακεκριμένας. Ἡ ἀρχαιότερα, ἡ κίστη γνωστὴ εἰσέτι καὶ καλουμένη σκυθικῇ, μηδικῇ κτλ. εἶναι γλῶσσα μικτὴ· ἡ δευτέρα ἡ ἀσσυριακὴ, εἶναι σιμητικὴ· ἡ τρίτη ἡ περσικὴ, εἶναι ἰνδοευρωπαϊκὴ, ἀδελφὴ τῆς σανσκριτῆς καὶ

ἐκ 365 ἡμερῶν ἔτος ἦτο γνωστὸν ἐπὶ τοῦ Μῆνιος. Κατὰ τι δὲ αὐθεντικώτατον ἐγγραφον ἀποδεικνύεται ὅτι ἐπὶ τοῦ Υἱῶ, ἦτοι 2357 πρὸ Χριστοῦ, οἱ Σῖναι ἐγίνωσκον ἀπ' ἀορίστου χρόνου νὰ ὀρίζωσι τοὺς τροπικοὺς καὶ τὸν ἡσημερινόν· ἡ τῶν ἀστέρων καὶ τῶν ἀστερισμῶν ὀνομασία ἐφαίνετο πανταχοῦ τοσοῦτο συνήθης, ὥστε οἱ ἀστρονόμοι ἐτόλμησαν ν' ἀποδώσιν αὐτὴν εἰς λαὸν, ὅστις ὡς ἔθνος προηγῆθη πάντων τῶν λοιπῶν ἱστορικῶν λαῶν.

“Ὅτι αἱ παρατηρήσεις αὗται ἴσως ἀπώλοντο καὶ ἐπανελήφθησαν.

“Ὅτι πλεῖσται τούτων μετεδόθησαν, τῆς ἀφειρησίας αὐτῶν ἀγνώστου διατελεύσεως· ἡ χρονολογία αὐτῶν ἡδύνατο νὰ καθορισθῇ μόνον δι' ἐπιστημονικῆς κριτικῆς, ἀδυνάτου εἰσεῖν.

“Ὅτι οὕτως αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις, οἱ κύκλοι οὓς βλέπομεν ἀποκαθισταμένους ἀπὸ τῶν πρώτων ἐποχῶν τῆς ἱστορίας ἀποδιδόμενοι εἰς ὁρισμένην ἐποχὴν, ἀνέρχονται πολὺ πρὸ αὐτῆς καὶ ἐνίστη δυνάμει νὰ πηγάζωσιν ἐκ χρόνων λίαν ἀπομακρυσμένων.

“Ἐχομεν πασίγνωστα νεώτατα παραδείγματα τοῦ ἱστορικοῦ φαινομένου, ὑπερ πολὺ ἀκρίβειαν παρήχθη. Γνωστὸν, παραδείγματος χάριν, ὅτι ἡ εἰς τὸν βιβλιοφύλακα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐρατοσθένην (255 π. Χ.) ἀποδιδόμενη σφαῖρα δὲν ἡδυνήθη νὰ διαχαράχθῃ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πλάτος τῶν Θηβῶν σχεδὸν παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἑσνέχ καὶ τοῦτο ὑπὲρ τοὺς εἴκοσιν αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἐρατοσθένους.

Τί δ' ἐκ τούτου προκύπτει; “Ὅτι μελετῶν τις ἐπισταμένως τὰς μᾶλλον ἀρχαίας ἀστρονομικὰς γνώσεις καὶ τὰ μεθ' ὧν συνδέονται φυσικὰ φαινόμενα, καταλήγει διὰ ὑπολογισμῶν ἐχόντων σταθερὰν βάσιν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν ἀρχαιοτέρων τῆς θετικῆς ἱστορίας χρονολογιῶν καὶ τῶν συστατικῶν στοιχείων τῆς ἀρχικῆς χρονολογίας¹.

τῆς ἐλληνικῆς. Αἱ σφηνογραφαί τῆς μικτῆς γλώσσης εἰσὶν ἀπλούστεραι τῆς ἀρίστης καὶ πηγάζουσι πᾶσαι ἐξ ἀρχαιοτέρας ἱερογλυφικῆς γραφῆς. Ἡ ἀσσυριακὴ, ὡς τεκμήριον ἔτι τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς, εἶναι εἰσέτι συλλαβική. Ἡ νεωτέρα καὶ τελειότερα τῶν τριῶν τούτων, ἐχούσων διάφορον ἀρχὴν, ἡ περσική, ἐσχηματίσθη ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας. Ἡ ζενδική, ἡ σανακρίτη ἐλαλοῦντο πολλὰς πρὸ τῆς ἡμετέρας χρονολογίας χιλιετηρίδας. Ἐν τούτοις οἱ γλωσσολόγοι ἐκ συμφώνου ἀποδέχονται ὅτι αἱ γλῶσσαι αὗται καὶ πᾶσαι αἱ Ἰνδοευρωπαϊκαὶ πηγάζουσιν ἐκ κοινῆς τινος γλώσσης, λαλουμένης ὑπὸ προϊστορικοῦ λαοῦ.

¹ “Ἡκιστα ἐνδιαφέρει ἡ χρονολογία τοῦ μηνιεύου, ἐν ᾧ αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ὀρίζονται. Ἰσως

Μεγάλως θὰ περιεφρόνει—καὶ παραδοξὸς θὰ περιέπιπεν εἰς λήθην τῆς ἰδίας ἡμῶν ἱστορίας ὁ νομίζων ὅτι, ἐλλείψει ὕλικῶν τεκμηρίων, καίπερ διαρρυθμισθεῖσιν ἅπασι τῶν ἐποχῶν, ἀποκαταστασῶν δὲ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν διακανόνισιν τοῦ βίου γνώσεων, αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις οὐδὲν ἦσαν ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν. Ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων ἡ τοῦ Κοπερνίκου ἀνακάλυψις, καίτοι φαίνεται ἔχουσα θεωρητικὴν μόνον σπουδαιότητα ἄνευ οὐδεμιᾶς σχέσεως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, οὐχ ἥττον ἐγένετο ἡ ἀφειρησία βαθείας μεταβολῆς. Εἰς τί θὰ ἀπέληγεν ἐν τῇ ἀπωτέρᾳ ἀρχαιότητι ἡ παρατήρησις ἡ τῇ πρόβῃσις οὐρανίων κινήσεων, οἷα ἐν Αἰγύπτῳ ἡ τοῦ ἱεροῦ ἀστέρος Σειρίου; Ὁ προαγγέλλων ἐκλειψίν τινα ἡδύνατο βεβαίως νὰ προκαλέσῃ μεταβολὴν. Μέχρι τοῦδε εἰσέτι ἡ ἀστρολογία δὲν ἀπώλεται ἅπαν αὐτῆς τὸ κύρος. Αὕτη πολὺ προγενέστερον ἐν τῇ ἀστρονομικῇ ἐπιστήμῃ διαδραματίσκειν ἄλλοτε σπουδαῖον πρόσωπον, κατὰ τοῦτο ὅτι μόνη αὕτη ἡδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ὀνόματα τῶν ἀστέρων. Ἐν Σινικῇ καθ' ὅλους τοὺς χρόνους ἡ τοῦ οὐρανοῦ παρατήρησις ἦν ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἀνωτάτους μεγιστᾶνας. Οἱ τύποι αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως ἀφωμοιοῦντο πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ οὐρανοῦ, αὗ ἀντιπρόσωποι ἦν ὁ αὐτοκράτωρ.

Ἐν Αἰγύπτῳ ἡ ἀστρολογία διετέλει τὸ κληροδοτήμα τῆς τάξεως τῶν ἱερέων, οἵτινες μυστηριωδῶς διετήρουν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς καὶ ἐχρῶντο αὐτῇ ὡς ὄργανον τῆς ἰδίας παντοδυναμίας κ. τ. λ. Παρ' ἡμῖν ἐγένοντο δύο μεταρρυθμίσεις ἡμερολογίου. Ἡ πρώτη τούτων ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς ἱερεῖς, ἡ δὲ δευτέρα εἶναι ἔργον πάπα. Αἱ διαφοραὶ τῶν ἐλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν θρησκευτικῶν τελετῶν ἐξηγοῦνται καὶ σήμερον ἔτι ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἡμερολογίου. Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, νέαν ἐγκαινίζουσα ἐποχὴν, μετερρύθμισε τὴν χρονολογίαν. Ὁ Αὐγούστος Comte δὲν θὰ ἐθεώρει πλήρως τὸ ἔργον

ὁ ναὸς τοῦ Σαλπέτου εἶναι νεώτερος, ἀλλ' ὁ ἐν αὐτῷ γλυφθεὶς ζωδιακὸς καὶ παριστῶν τὴν Παρθένον εἰς τὸ βαρύνον ἡλιοστάσιον, ἀριθμεῖ κατὰ πάντα λόγον ὑπὲρ τὰ πεντακισχίλια ἔτη ὑπάρξεως. Ὁ ζωδιακὸς τοῦ Δενδερὰχ 0' ἀνῆρχετο εἰς πεντακισχίλια ἔτη εἰάν οἱ ἀστερισμοὶ παρατηροῦντο ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τὸ ἑσπέρας διὰ τῆς ἡλιακῆς αὐτῶν ἀνατολῆς καὶ εἰς τετρακισχίλια μόνον καὶ ἑξακόσια εἰάν παρατηροῦντο ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τὴν πρωΐαν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Συζητήσεις ἐγένοντο οὐχὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς χρονολογίας τῶν οὐρανίων φαινομένων ἀλλὰ περὶ τῶν παρατηρητικῶν μεθόδων.

αὐτοῦ, εἰς δὲν ἀπεπειράτο τὴν αὐτὴν τύχην. Πιθανὸν δὲ φαίνεται ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐπιστημονικὴ χρονολογία συμμορφωθήσεται οὐκ εἰς μακρὰν πρὸς νέον ἡμερολόγιον, ἐξ οὗ ὁ ἀποκλεισθῶσιν οἱ ἄγιοι ἢ ἡμίθεοι τῶν εἰς ἀχρηστίαν περιελθόντων θρησκευμάτων.

Τὸ ἡμερολόγιον ἀπώλεσε βεβαίως ἐν Εὐρώπῃ τὸν θρησκευτικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα. Αἱ ἐλάχισται μεταρρυθμίσεις, ὅσαι δυνατόν νὰ εἰσαχθῶσιν ἐν τούτῳ, δὲν ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα, οὐδ' εἰσὶν οἰονεὶ ἡ ὕλικὴ ἐρμηνεία τῶν πνευματικῶν καὶ βαθεῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν.

Τοῦναντίον μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἰδίᾳ δ' ἐν Ἀνατολῇ, τῇ Ἰνδικῇ, τῇ Χαλδαίᾳ, τῇ Αἰγύπτῳ, τοῦτο ἔφερε κατ' οὐσίαν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα. Κρινάτω τις τοῦτο ἐκ τῆς ἀπηχίσεως, ἣν ἐμελλον νὰ λάβωσιν αἱ εἰς αὐτὸ ἐπενεχθησόμεναι ἐλάχισται μεταβολαί. Καὶ πόσας δὲ δὲν ὑπέστη; Γινώσκωμεν ἰδίᾳ καὶ θετικῶς ὅτι ἡ Αἴγυπτος, πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τὸ ἔτος, μετεχειρίσθη πρὸς καταμέτρησιν τοῦ χρόνου μῆνας, εἴτα περιόδους ἐκ τεσσάρων μηνῶν· ὅτι ὁ μικρὸς κύκλος τῶν ἐπτὰ ἡμερῶν εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἀρχικὸς καὶ ὅτι ἀποκατέστησαν διαδοχικῶς ἐν τε Ἰνδικῇ καὶ Χαλδαίᾳ, ὡς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κύκλοι ἡλιακοὶ καὶ σεληνιακοί¹. Ἡ παραδοχὴ ἐκάστου τῶν κύκλων τούτων ἐμελλε βεβαίως νὰ ἐπακολουθήσῃ ἢ προηγηθῇ ἀληθῶν μεταβολῶν, ὧν τὴν ἀνάμνησιν διετήρησαν αἱ παραδόσεις τῶν μυθικῶν χρόνων. Ἐὰν δ' οὕτως ἔχῃ, αἱ διαιρέσεις τῶν χρονικῶν τούτων περιόδων ὁσὸν ν' ἀντιστοιχῶσι πρὸς τὴν παρατήρησιν μεγάλου ἀστρονομικοῦ φαινομένου, ὅπερ δυνατόν εἶναι νὰ ἀνακαλυφθῇ. Τοῦτο πράγματι συμβαίνει, καὶ συντομίας χάριν ἀρκούμεθα ὑπομινύσκοντες ἐν μόνον παράδειγμα.

Ὁ Ἡρόδοτος γράφει ὅτι ἐπὶ 11,340 ἔτη ὁ ἥλιος

¹) Αὗται εἶναι περίοδοι, κατὰ τὸ τέλος τῶν ὁποίων τὰ ἀστρονομικὰ φαινόμενα μέλλουσι νὰ ἀναφανῶσιν, ἢ νὰ ὁραθῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ σχετικῇ θέσει, εἴτε πρὸς ἀλλήλα εἴτε πρὸς ἄλλα μεθ' ὧν συνεσχετίσθησαν κατὰ τὴν ἀρχήν.

Εἰς τῶν νεωτέρων καὶ γνωστοτέρων κύκλων εἶναι ὁ τοῦ Μέτωνος. Τῷ 433 π. Χριστοῦ ὁ ἀστρονόμος Μέτων ἐξέθηκε τῷ Ἑλλήσι, συνελθοῦσιν ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι, τὰς παρατηρήσεις καὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς περιόδου ἐκ 235 σεληνιακῶν ἐτῶν, ἣτις περιελάμβανε τὰς φάσεις καὶ τὰς ἐκλείψεις, ὅσαι ἐμελλον νὰ φανῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ τάξει κατὰ ὁμοίαν περίοδον. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐχάραξαν τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους χρυσοῖς γράμμασι πρὸς κρείττονα διατήρησιν. ἐξ οὗ προέκυψεν ὁ μέχρι σήμερον ἐν τοῖς λατινικοῖς ἡμερολογίοις ἀπαντῶν χρυσοῦς ἀριθμὸς.

ᾧφθῃ ὀκτάκις ἀνατελλων εἰς τὸ μέρος ὅπου δύει. Ἄρα 8 ἐπὶ 1,417 ἔτη ἐκ 365 $\frac{1}{2}$ ἡμερῶν, μεθ' ὧν χρόνον ὁ ἥλιος εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου τοῦ οὐρανοῦ, ἀποτελοῦσι μετὰ τετραετίαν σχεδὸν τὸν ὑπὸ τοῦ πρώτου ἱστορικοῦ ὑποδεικνυόμενον ἀριθμόν. Τοῦτο ἐμφαίνει 11,340 ἔτη παρατηρήσεων, γενομένων 400 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ ἀνάγει ἡμᾶς ὑπὲρ τὰ 11,740 ἔτη πρὸ τῆς ἡμετέρας χρονολογίας.

Γινώσκωμεν ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς ὅτι οἱ Χαλδαῖοι εἶχον κύκλον 22,325 σεληνιακῶν περιόδων, αἵτινες ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1805 ἔτη καὶ ὅτι τὸ 712 π. Χ. ἔτος εἶναι ἡ χρονολογία ἀρχῆς τοῦ κύκλου τούτου. Ἐὰν ἀπὸ τῆς χρονολογίας ταύτης ἀνέλθωμεν εἰς τὸν χρόνον, φθάνομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου αἰῶνος καὶ εἰς ἐποχὴν τῆς ἐνάρεως αὐτοῦ, τὸ 11,542 πρὸ Χριστοῦ ἔτος. Ἐπίσης, εἰς ἀπὸ τοῦ 1322 π. Χ. ὁριστικῆς χρονολογίας τοῦ τέλους αἰγυπτιακοῦ κύκλου ἐκ 1461 ἐτῶν, ἀνερχόμεθα ἀπωτέρω, καὶ φθάνομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου κύκλου, τὸ αὐτὸ 11,542 π. Χ. ἔτος. Ἐκ τῆς συμπτώσεως ταύτης ὁ κ. Oppert, ὅστις ὑπέδειξε τοῦτο, συμπεραίνει ὅτι τὸ αὐτὸ ἀστρονομικὸν φαινόμενον παρατηρήθη συγχρόνως ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν λαῶν τοῦ αἰγυπτιακοῦ καὶ τοῦ χαλδαϊκοῦ. Καὶ ἀληθῶς ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀπτήρ, ὁ Σείριος, ἀνέτειλεν ἡλιακῶς τὴν 29 ἰανουαρίου τοῦ 11,542 π. Χ. ἔτους.

Ἡ παρατήρησις αὕτη, λέγει ὁ κ. Oppert, ἀποδείκνυσι πολιτισμὸν προηγμένον ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ. Πολὺ πρὸ αὐτοῦ ὁ κ. Lesneux κατώρθωσε ν' ἀναγῇ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ τοῦλάχιστον εἰς τὸ 11,502 ἔτος πρὸ Χριστοῦ¹.

Ἄν πρέπει ἄρα νὰ ἐκπλαγῇ τις μετὰ τοῦτο, ἐκ τῶν 11,340 ἐτῶν παρατηρήσεων, περὶ ὧν ὁμολεῖ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ τοῦ τοσοῦτο παραδόξου συμπίπτοντος γεγονότος, ὅτι αἱ παραδόσεις, τιθεῖσαι τὴν ἀρχὴν τῆς μυθικῆς αἰγυπτιακῆς περιόδου τῶν Νεχαῶ ἐν τῷ 11,466 ἔτει πρὸ τῆς ἡμετέρας χρονολογίας; Αἱ χρονολογίαι αὗται δὲν περιλαμβάνουσιν οὕτω ἀναμφέριστον χαρακτῆρα κληντικότητος;

Ὁ κ. G. Rodier κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἤτοι διὰ τῆς ἀστρονομίας κατώρθωσε νὰ προβῇ, ἔτι πορρωτέρω, νὰ βεβαιώτῃ πάσας τὰς χρονολογίας τῶν παραδόσεων, νὰ ἐπανορθώτῃ πᾶσαν τὴν ἀρχικὴν χρονολογίαν τῶν Ἰνδῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Ἑλλήνων. Σήμερον, ὅτε εἰς λήθην σχεδὸν περι

¹) Εὐθὺς ἐπίσης καὶ σύμπτωσιν μεταξὺ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας τοῦ Μήνιος καὶ τῆς ἀρχῆς κύκλου τινός.

ἤλθον, συνειθίζεται ἡ ἀποδοχή τῶν συμπερασμάτων τούτων μετὰ περιφρονητικῆς ἀπιστίας. Ἄλλ' οἱ ἀναγνόντες, ἢ οἱ μέλλοντες ν' ἀναγνώσωσιν αὐτὸν μετ' ἐνδοιασμοῦ, θ' ἀφήσωσι ν' ἀπολεσθῇ ἐξ ἀδιαφορίας ἀπόπειρα, δι' ἣν κατηνάλωσεν ὑπὲρ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη ἀναζητήσεων καὶ ὑπολογισμῶν.

Τοιαύτη τις ἀπόπειρα ἐγένετο διὰ τὴν Σινικήν, ἣν ὁ κ. Rodier τέλειον παρέλιπεν. Ὁ συγγραφεὺς κατώρθωσεν οὐ μόνον νὰ ἐπικυρώσῃ παραδόσεις περὶ οὐρανίου ἡλικίας, λίαν μεμακρυσμένης, ἀλλὰ καὶ μελετῶν τὴν σινικὴν οὐρανογραφίαν, ἐθεώρησε δυνατόν τὸν δισχυρισμὸν ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν ἀστέρων καὶ τῶν ἀστερισμῶν ἡμῶν τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Σινικῆς ἀρῶμεθα. Ὁ δισχυρισμὸς αὐτοῦ, καίπερ δυσέφικτος, παρέχει μεγίστην σπουδαιότητα. Οὔτε ἀρμόδιοι ἐσμὲν, οὔτε τὸ ἀναγκαῖον κύρος ἔχομεν, ὅπως ἐγγυηθῶμεν τὰ ἀποτελέσματα, ἀπερ οὕτω ὁ κ. Rodier ἐπέτυχεν. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐπιτρέπεται ἡμῖν δυνηθεῖσι νὰ πεισθῶμεν τούτοις, ὅπως ἐπιμαρτυρήσωμεν τὴν πλήρη αὐτῶν ἀλήθειαν. Τοῦτο δὲ γενήσεται τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσω ἡδυνήθημεν νὰ καταδείξωμεν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς ἐθνολογίας, τῆς γλωσσολογίας, τῆς ἀρχαιολογίας, τῆς ἀστρονομίας, τῆς ἱστορίας ἐπαγωγαὶ καταδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν κοινωνιῶν, ὁργανωθεισῶν ἐν Ἀσίᾳ πολὺ πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς θετικῆς ἱστορίας, ὅτι ἡ ἀστρονομία συντελεῖ εἰς τὴν εὐρεσιν θετικῶν χρονολογιῶν διὰ τὴν προϊστορικὴν ταύτην περίοδον, καὶ ἐπικύρωσιν τῆς σχετικῆς ἀκρίβειας τῶν μυθικῶν παραδόσεων, καὶ ὅτι πρὸς ἀνασύστασιν τῆς ἀρχικῆς χρονολογίας αἱ μᾶλλον αὐθεντικά· ἐπιγραφὰὶ ἀπλῶς ἐπουσιωδῆς τι κύρος κέκτῃνται παρὰ τοῖς ἀστρονομικοῖς ὑπολογισμοῖς.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ). Zavorowski.

Ο ΟΓΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ

ΕΝ ΤΑΙΣ ΣΧΕΣΕΣΙΝ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ.

Δὲν εὐρισκόμεθα πλέον εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ περίφημος χειρουργὸς Μερὺ παρέβαλλε τοὺς ἀνατέμνοντας τὸν ἐγκέφαλον πρὸς τοὺς ἀμαξηλάτας, οἵτινες γινώσκουσι μὲν τὰ ὀνόματα τῶν ὁδῶν, δὲν γνωρίζουσιν ὅμως τὰ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν συμβαίνοντα, οὐδὲ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους τοῦ λέγοντος ὅτι οἱ ἔχοντες μεγάλην κεφαλὴν εἰσιν ὅμοιοι πρὸς τὸν ὄνον τοῦ ὀποίου καὶ τὴν βλακίαν ἔχουσι. Σήμερον αἱ βέλαιαι γνώσεις περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι ἀρκούντως πολυπληθεῖς, καὶ

ἐξ ἄλλου αἱ μεγάλαι κεφαλαὶ κρίνονται ὑπὸ τῶν φυσιολόγων πολὺ εὐμενῶς. Νέον δὲ καὶ σημαντικὸν πλεονέκτημα κτῶνται ἐκ τῶν ἐρευνῶν, τὰς ὁποίας οἱ κ. κ. Laccasagne καὶ Cliquet ἐξέθηκαν ἄρτι ἐν τῇ ἑταιρίᾳ τῆς δημοσίου ἱατρικῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς ἐν Παρισίοις.

Πρῶτος ὁ Γκαλ ἐμελέτησε μέτρα ἔχων εἰς χεῖρας, τὴν σχέσιν τοῦ ὅγκου τοῦ κρανίου πρὸς τὸν νοῦν. Παρατήρησε δὲ ὅτι σπανίως ἡ κεφαλὴ βλακῶν ἔχει περίμετρον μείζονα τῶν 35 μέχρι 40 ἑκατοστομέτρων, ἐνῷ ἄνδρες μετρίως ἀναπτυχθέντες ἔχουσι κεφαλὴν περιμέτρου 55 ἑκατοστομέτρων περίπου. Ὁ Parchappe (1836) ἐμέτρησε συγχρόνως τὰς κεφαλὰς δέκα χειρωνακτῶν καὶ δέκα ἄλλων διακεκριμένων ἐν τοῖς γράμμασιν ἢ ταῖς ἐπιστήμας, καὶ εὗρεν ὅτι αἱ κεφαλαὶ τούτων ἦσαν μᾶλλον ὀγκώδεις, τῆς διαφορᾶς μᾶλλον καταφανοῦς γενομένης κατὰ τὰ μετώπια μέρη. Τέλος κατὰ τὸ 1861 τὸ ὑπόμνημα τοῦ κ. Βρόκα, πολὺ πληρέστερον τῶν προτέρων, καταλήγει εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα.

Ἀλλ' ὅμως τὸ ζήτημα εἶναι τοσοῦτον σπουδαῖον, ὥστε ἥτο ἀντάξιον νὰ ἐπαναληφθῇ, ὑποβαλλομένων εἰς τὴν ἐξέτασιν πλειόνων ἀνθρώπων· διότι ὁ Βρόκας μόνον 36 ἐξήτασε, καὶ μάλιστα ἀνθρώπους ἔχοντας τὰς αὐτὰς ιδιότητας, ἐξαιρουμένης μόνως τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Οἱ στρατιωτικοὶ ἱατροί, τῶν ὁποίων ἀναλύομεν τὸ ἔργον ὄντες ἐν τῷ στρατιωτικῷ νοσοκομείῳ τοῦ Val de Grâce, καταῖχον ἐπιτηδειοτάτην θέσιν, ἐνοῦσαν πάντα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν μελέτην τοῦ προβλήματος. Ἐν τούτοις δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς ἐθνολογικὰς διαφορὰς. Ὅπως καὶ ὁ κ. Lagneau παρατήρησεν ἐν τῇ συζητήσει, ἥτις ἀμέσως μετὰ τὴν διακοίνωσιν αὐτῶν ἐγένετο, ἐν τῷ ἐν ἐνεργείᾳ γαλλικῷ στρατῷ ὑπάρχουσιν ἄνδρες καταγόμενοι ἐκ διαφόρων τῆς Γαλλίας χωρῶν, κατοικηθεισῶν ὑπὸ λαῶν διαφόρων φυλῶν διαφόρου ἰδίως ὅγκου τῆς κεφαλῆς.

Μετ' ἐπιμέλειαν εἰς τὰς ἐρεῦνας αὐτῶν οὐχὶ τὸν κανόνα καὶ τὸν διαθήτην, ἀλλὰ τὸ γνωστότατον τῶν πιλοποιῶν ὄργανον, δι' οὗ ἀνέλυσαν πολλὰ ἐνδιαφέροντα σημεῖα. Αἱ παρατηρήσεις δ' αὐτῶν ἐγένοντο ἐπὶ 190 ἱατρῶν·

133 στρατιωτῶν, ἐχόντων τοῦλάχιστον προκαταρκτικὴν παιδείαν·

72 στρατιωτῶν ἀγραμμάτων καὶ

94 δεσμωτῶν.

Παραλειπομένων δὲ τῶν τελευταίων τούτων, τῶν ὁποίων οἱ κοινωνικοὶ καὶ διανοητικοὶ ὅροι εἶναι λίαν